

Posudek rigorózní práce vypracované Mgr. Evou Pánkovou
na téma „Faktický koncern“ (De facto group)

Předložená rigorózní práce je věnována prakticky významnému a teoretiky náročnému tématu práva skupin společností. Předložený text počtem stran výrazně přesahuje minimální rozsah stanovený příslušnými předpisy pro tento druh odborných prací.

Po metodologické stránce postupuje autorka od obecnému ke zvláštnímu, když nejprve definuje základní pojmy koncernového práva a teprve následně se zabývá specifickými otázkami úpravy podnikatelských seskupení v České republice a ve vybraných zemích. Dílčím způsobem byla využita i historická metoda. Trochu dlužna však zůstala autorka srovnávací metodě. Vybrané právní úpravy postupně zpracovala, nepřipojila však (až na výjimky – např. str.150) komparatistické závěry.

Struktura práce je přehledná. Autorka se nejprve zabývá důvody vzniku podnikatelských seskupení v minulosti a současnosti. Těžiště práce spočívá na rozboru české platné právní úpravy faktického koncernu obsažené v obchodním zákoníku. Na ni navazuje přehled koncernových ustanovení v celé řadě dalších právních předpisů, zejména v zákoně o bankách, v zákoně o pojišťovnictví, zákoně o podnikání na kapitálovém trhu, o kolektivním investování, o finančních konglomerátech, zákoně o účetnictví, v insolvenčním zákoně, zákoně o daních z příjmů a dalších. Záběr autorky a v důsledku toho i odvedená práce jsou jistě úctyhodné. Na druhé straně pojednání o koncernových vazbách těchto zvláštních předpisů obsahují převážně jen přehled definičních ustanovení a na ně navazující výčet práv a povinností stanoveného okruhu osob bez dalšího zpracování. Nicméně už jen sama skutečnost, že autorka tento přehled zvláštních aspektů skupin společností vypracovala, si zaslouží uznání. Některé pasáže práce se však jeví jako nadbytečné a vzhledem k tématu neorganické. To se týká například citování právní úpravy osob zapisovaných do obchodního rejstříku (v úvodu práce), ale i pojednání o tuzemském a zejména evropském soutěžním právu, které by vydalo na samostatné téma rigorózní práce. Nevidím také důvod, proč zařazovat do textu pojednání o ustanoveních upravujících smluvní koncern (str. 73 až 79), když tématem jsou faktické koncerny. Na druhé straně vhodné a zajímavé je zařazení kapitol věnovaných vybraným zahraničním právním

úpravám, z nichž právo skupin společností Ruské federace není v tuzemsku příliš známé, takže jeho zpracování je přínosné i pro tuzemské komercialisty. Kapitola o německé koncernové úpravě je vhodně aktualizována zařazením změn společnosti s ručením omezeným a insolventního práva. V závěru práce autorka shrnuje hlavní myšlenky, k nimž při zpracování tématu dospěla. Takto postavená struktura nejen pokrývá zvolené téma, ale přesahuje jeho rámec. K textu rigorózní práce jsou připojeny tři tabulky, které obsahují přehled ustanovení vztahujících se ke koncernu, k ovládnutí a dále tabulka obsahující hlavní odlišnosti faktického a smluvního koncernu vyplývající z obchodního zákoníku. Mám za to, že zejména kritérium odlišující první dvě tabulky je mechanické, neboť ustanovení jsou uváděna podle toho, zda se v nich vyskytuje termín „ovládání“, či „koncern“. Avšak úprava, která je v obchodním zákoníku výslovně vázána jen na ovládání se většinou bude aplikovat i na koncern, takže uvedené rozlišení je problematičtější. Z předchozího textu vyplývá, že autorka si je vztahu ovládání a koncernu vědoma. Nicméně například ani v tabulce č. 1 ani v tabulce č. 2 není uvedeno ustanovení § 66b odst. 1 obchodního zákoníku, které je jakousi generální klauzulí jednání ve shodě, ačkoli v tabulkách jsou uvedeny její dílčí projevy. Tabulka č. 3 svědčí o autorčině smyslu pro systémové myšlení.

Hodnotím-li předložený text po obsahové stránce, je zřejmý zájem a nasazení, s nímž autorka ke zpracování tématu přistupovala. Je vidět, že si vytvořila dostatečný odborný základ a současně byla schopna zaujmout k řadě otázek vlastní argumentované stanovisko. Pracuje též s relevantní judikaturou, i když soudních rozhodnutí věnovaných koncernové problematice je v českém prostředí velmi málo. Celkově tudíž hodnotím práci jako zdařilou.

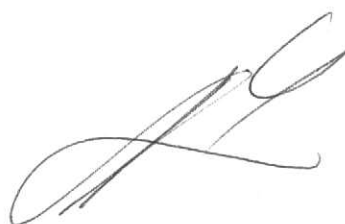
V dílčích otázkách lze polemizovat například s názorem prezentovaným na str. 31 a 32 o povaze osoby řídící koncern. Souhlasím s autorkou, že řídící osobou koncernu může být i osoba fyzická, avšak mám za to, že znění ustanovení § 66a odst. 7 věty první obchodního zákoníku nedává oporu závěru, že řídící osobou může být i nepodnikatel. Kromě toho, koncern je judikaturou i doktrínou (tuzemskou i zahraniční, zejména pak německou) chápán jako ekonomická jednotka, v níž všichni členové, včetně řídící osoby, vykonávají ekonomické, respektive podnikatelské aktivity. Dalo by se také namítnout, že koncern je podnikatelské seskupení, tedy jinak řečeno, seskupením podnikatelů a vůdce koncernu je vždy osoba, která je jeho součástí. Naproti tomu ze správný považuji autorčin postřeh, že nelze směřovat termíny „koncern“ a „holding“, jak to činí ustanovení § 66a odst. 7 českého obchodního zákoníku. Na str. 14 autorka nastoluje otázku, které další osoby mohou být ovládajícím subjektem, aniž by se na

ni pokusila odpovědět. K tomu lze dodat, že ovládající osobou může být například i stát. Na str. 130 autorka nepřesně označuje Companies Act 2006 jako zákon o obchodních společnostech, ačkoli tento zákon upravuje jen kapitálové společnosti. Jako nepříliš vhodné se jeví zavádění zkratk typu „zochspol“ a podobných. K pasáži o anglickém právu lze snad jen podotknout, že nástrojem ochrany menšinového akcionáře je, kromě odvozené žaloby, také tzv. osobní žaloba. K pojednání o koncernovém právu Ruské federace nemám připomínky. K úvahám de lege ferenda na str. 166 a následujících lze poznamenat, že koncernové právo má nepochybně ochrannářskou funkci, jak se uvádí na str. 166 a 167, ale stejně významná je i funkce podpory efektivního fungování koncernů, jejímž projevem jsou ustanovení, která stanoví výjimky z povinnosti loajality „statutárních osob“ řízené společnosti a řídící osoby. Na str. 167 se autorka vyslovila pro Rozenblumův koncept, aniž by uvedla, proč mu dává přednost. K tomu by se měla vyjádřit mimo jiné při obhajobě. Mám také výhrady ke směřování pravidla piercing the corporate veil s ručením řídící osoby za závazky řízené společnosti (str.169). Nejsem si též jista správností závěru uvedeného na str. 170 o větší benevolenci navrhované právní úpravy ve vztahu k újmě způsobení ovládnutí, resp. řízením.

Seznam literatury obsahuje řadu reprezentativních pramenů, i když použitá článková odborná literatura mohla být bohatší. Na použitý pramen se odkazuje. Ke způsobu zpracování poznámkového aparátu mám jazykovou výhradu. Poznámky pod čarou jsou větami, proto mají začínat velkými písmeny a končit tečkou, což autorka nečiní. V poznámkách pod čarou také většinou není uveden vydavatel.

Celkově, přes některé výše uvedené dílčí výhrady, hodnotím předloženou rigorózní práci jako zdařilou a doporučuji ji proto k obhajobě.

Praha 31. října 2010

Prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.
školitelka